

PIK SALOMEN, 1892.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
видається три рази на тиждень
вівторок, четвер, субота,
"жиди"
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
43 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
в листі, монетарній і чині, треба писати
на адресу "СВОБОДА".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1892
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday
by Ukrainian National Association
at 43 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союзу -- "СВОБОДА" -- Official organ of Ukrainian National Association.

PIK XXIV. ДЖЕРСИ СІТИ, Н. Дж., второн 22-го лютого 1916. Ч. 23. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, February 22, 1916. No. 23.

ТУРЕЦЬКА АРМІЯ В БІЛЬШІЙ ЧАСТІ УТІКЛА.

Значіне побіди Москалів на Кавказі з кожним днем маліє.

Австрійські літаки бомбардують російські склади в Тернополі.

ФРАНЦІЯ ДРОЖИТЬ ПЕРЕД НОВИМ НАСТУПОМ НІМЦІВ.

В АЗІ:

ТУРЕЦЬКА АРМІЯ В БІЛЬШІЙ ЧАСТІ УТІКЛА.

ПЕТРОГРАД, 19. лютого. — Пів-урядові звіти подають перші точніші вісті про здобуте турецької кріпости Ерзерум.

З сих звітів показуєть ся, що Турки вже заздалегідь бачили, що їм не у-дасть ся оборонити Ерзерум. Тому біль-ша частина війська вже кілька днів перед укладом Ерзерум опустила місто.

Турки уступили в гори, 11 миль на захід і на північ від Ерзерум. Де заня-ли становища в пригрозелених окопах.

Російські війська з тепер заняті при-направі турецьких форте в Ерзерум. Загально надіють ся, що Турки, одер-жавши поміч, приступлять сейчас до відображення утраченої кріпости.

ВОЄННА ДОБИЧА В ЗДОБУТИХ ГАРМАТАХ ЗАМІЛАЛА З 1000 НА 240.

ПЕТРОГРАД, 19. лютого. — Вісті поля війни подають, що російські вій-ська здобули в Ерзерум 240 гармат.

На північний захід від Ерзерум рос-сійські війська взяли в полон решту 34. турецької дивізії.

УРЯДОВИЙ РОСІЙСЬКИЙ ЗВІТ ПО-ДАЄ ЧИСЛО ПОЛОНЕНИХ НА 2500.

ПЕТРОГРАД, 20. лютого. — Урядовий звіт російського генерального штабу доносить:

„В битвах в околиці Ерзерум поло-нено 49 турецьких офіцерів і 2,500 жовнірів. Крім того здобуто 6 гармат, велику кількість озброєн і один транс-порт з амуніцією. В битві під Ерзерум здобули наші війська один турецький прапор“.

ЗНАЧІНЕ ПОБІДИ МОСКАЛІВ НА КАВКАЗІ З КОЖНИМ ДНЕМ МАЛІЄ.

БЕРЛІН, 19. лютого. — З Царгоро-ді доки не наспіли точні вісті з те-рену війни на Кавказі.

Колі вісті про упадок кріпости Ер-зерум треба уважати за правду, то російські доносення про велике число по-лонених і про здобуті точні гармат наслідок до відомому.

Російські урядові вісті мовчать і не подають точних вістей щодо числа по-лонених і взятих гармат. Натомість призначають, що велика частина турецької армії вже заздалегідь опустила Ер-зерум.

Вісті, які наспіли з Росії до Сток-гольму, вказують, що російська пре-са страдала ся використати побіду рос-сійської армії над Турками на те, щоб піднести настрій серед російських жо-внірів.

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

АВСТРИЙСЬКІ ЛІТАКИ БOMBARDУ-ЮТЬ РОСІЙСЬКІ СКЛАДИ В ТЕРНОПОЛІ.

БЕРЛІН, 20. лютого. — Міністер-ство війни у Відня подає такі вісті:

„На східній терені війни планує спокій. Лише в деяких місцях відбу-ваєть ся перестрілки артилерії.“

„Відділи австрійських літаків бом-бардували з успіхом воєнні російські склади на залізничних стаціях в Терно-полі і Мінську“.

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

БИТВА В ОКОЛИЦІ АВЛІОНИ.

ВІДЕНЬ, 20. лютого. — Урядові ві-сті австрійського генерального штабу доносить:

„Австрійсько-угорські війська здобу-ли три місцевости на полудневий схід від Дураццо: Берат, Люся і Пеніне. Притім полонено 200 Альбанців.“

„Коло Базар-Шан Австрійці здобу-ли передні рови італійських військ, які уступають в напрямі Авльони“.

ЗЕЛІЗНИЦІ В ПІВНІЧНИЙ ГРЕЦІ В РУКАХ АНГЛІЙЦІВ І ФРАНЦУЗІВ.

АТЕНИ, 20. лютого. — Англіське правительство повідомило президента грецького кабінету, що з воєнних зга-ляд заряд зелізниць в цілій північній Греції мусить находити ся в руках ан-глійських і французьких.

У ФРАНЦІІ І БЕЛГІІ:

НАД КАНАЛОМ ІЗЕР НІМЦІ ЗДОБУ-ЛИ ДАЛЬШІХ 350 МЕТРІВ ОКОПІВ.

БЕРЛІН, 20. лютого. — Урядовий звіт подає:

„На північ від Іпр над каналом І-зер німецькі війська взяли приступом знова 350 метрів англійських окопів. Зусилля Англіїці, щоби відзняти у-трачені становища, були безуспішні. Притім взято 30 англійських жо-внірів в полон“.

ФРАНЦІЯ ДРОЖИТЬ ПЕРЕД НОВИМ НАСТУПОМ НІМЦІВ.

ПАРІЖ, 20. лютого. — Вісті, які наспіли зі Швайцарії, доносять про ве-ликі приготування Німців до нового на-ступу у північній Франції. Німецька армія, яка стоїть коло Верден під ко-мандою німецького наслідника престо-ла, одержала нові опіреліня. Їх очіку-ють на 100,000 людей і кількасот но-вих гармат.

Французькі воєнні юристи сподію-ть ся, що Німці з весною розпочнуть новий великий наступ на лінії Верден-Бель-форт.

В АНГЛІІ:

НІМЕЦЬКІ ЦЕПЕЛІНИ ПУСКАЮТЬ ХМАРИ, ЩОБИ ОБЕЗПЕЧИТИ СЯ ПЕРЕД СТРАЛІМА НЕПРИЯТЕЛЯ.

ЛОНДОН, 20. лютого. — Німецькі лі-таки переверли знова напад на лобер-няцять днів. Відтан везли нас 32 дні залізницею в Сибір. По обидві-риських пустинях лежить і цінагого бо-бачи, прим. Уральські гори. Сибіряки прибігли на стації, говорячи: „На-да на Австрійське паспартів. Здобь будеш нам харчів. В нас хліба хваїть, мо-на целу Австрію і Германію прокар-мів“. Такі то слова приходилося на-м слухати від сибірських Москалів ма-лодо не за кожній стації.

8,000 полонених згинуло протягом одної зими в Новоніколаску.

УТЕЧА УКРАЇНЦІВ З РОСІЙСЬКОЇ НЕВОЛІ ДО ХІН.

Понизше наведений лист писав Томко Кошів (родом зі села Лубинки низів, пов. Збараж) до свого тітчинного брата Дм. Атамачка в Дмитрів. Томко Кошів, служив у війську при 15. полку піхоти в Тернополі у ранзі фан-фобла. В битві під Тернополем зівстав він 7-го раз ранений і понав ся в російську неволю. По році такжко неволь-увався до року разом з другим товаришем ітечи з неволі до Хін. Під сь пору находити ся Томко Кошів в місті Пекін, столиці Китаю (Хін). Лист писаний в Пекін для 7. січня 1916 р.

Дорогий Брате!

Маю надію, що сей лист до Тебе ді-де. Перший лист писав я до Тебе зі Сибіру, то більше ніж певне, що росі-йська цензура його не пустила.

Бодай коротко опиши тобі, як я по-пав ся в російську неволю, а не менше цікавим буде може і се, як я дістав ся до Хін.

Битва під Тернополем. — Зинчене 15. полку піхоти.

В битві під Тернополем (в осени 1914 р.) в селі Березівці кел. цілий наш тернопільський полк Москалів вби-ли майже до ноги. Богато з наших полково, багато ранених, багато полонено.

Битва тривала кілька днів. Москалі мали дуже переважну силу; наші супроти той сили були за слабі. Ніякого рятунку не було.

Ранений дістав ся у я неволі.

Мене також кучи не минув, та се не так дуже страшно. Але я в до-датку уваж до під вій. І не памятаю, коли я опинив ся в піншати.

Було се на Матині Бомої. Ми би-ли ся без перестанку від 6-го год. рано до 4-гої пополуни. Москалі нас перево-жили. Ми одержали тоді розказ опустити Березівцю вел. і уступати в напрямі Львова. Також і люди з Березівці і сусідних сіл стали фірами утітати на захід. Село Березівці стояло в димі і полум'ї. Ні дороги ні сьвіта не було видно. І так на мене нахалла фіра.

Звід неї я вже не годин був вогати. За два дні, коли прийшов до себе, дождав ся, що я у шпиталі в Тернополі. Не-баром почув я голос російських ліка-рів. По кількох днях стали приходити наші люди. Одна жінка питав ся в алачмен: „Де мій Іван?“, друга знова: „Де мій Стефан?“, — кінця не було плачам і на-ріканням. З наших Лубанок було також досить людей, але зі своїхів я нікого не бачив.

Через Київ в дорогу на Сибір.

З Тернополя виправили нас до шпи-тально до Києва. В Київ полежає я кіль-ка днів. Відтан везли нас 32 дні залізницею в Сибір. По обидві-риських пустинях лежить і цінагого бо-бачи, прим. Уральські гори. Сибіряки прибігли на стації, говорячи: „На-да на Австрійське паспартів. Здобь будеш нам харчів. В нас хліба хваїть, мо-на целу Австрію і Германію прокар-мів“. Такі то слова приходилося на-м слухати від сибірських Москалів ма-лодо не за кожній стації.

8,000 полонених згинуло протягом одної зими в Новоніколаску.

Тан прийшли ми до Петропавло-ва, а відтан до Новоніколаску. Оби

вони — невеликі місточки. Тут нас роз-ділили. Одних повезли дальше на схід, а невелика частина, і я з нею, остала ся в Новоніколаску.

Помалу почалась зима, хоч ще не пора була на зиму. Прийшла властива зима, 48 до 50 степенів зима. Наші люди-жовніри стали умирати. З холоду, голоду, жахастя, вухий і смороду ни-нулось сильно пошесть червінки (де-зінтерія). Тоді за одну зиму поховали наших і німецьких жовнірів 8,000 в однім лише місточку Новоніколаску. Я якось устат міш живимим; на мене че-рга була ще не прийшла.

Приготування до утечі.

Передімною другою зима на 1916. р. Я рішив ся за всяку ціну утечи перед-нею. Також було уложити нічнй утечі, а найгірше, нігде не можна набути малих азійсько-мандажурської Росії. А без мапи нема як пускати ся і поза кордони. Чотири місяці я думав і сон мо-не не брав ся. Помалу вже і зимою заглядає, я з моїх планів нічого. Най-шов я небаром собі товариша, котрий був тоїсамої гадки, що і я. В дійку стали ми думати, але годі було що вду-маті.

Ми мешкали в казармах, а не в ба-раках. До нас приходив кожного вече-ра реаліст Гомтофт, син полковника. Він приносив до нас різні карикатури на царів Вільгельма і Франца Йо-сефа. Щодня говорив він до мене: „Ко-шів! Кагда русские дойдуть до Вени на кофе?“ — „Нада подождать“, — відпо-відаю йому, — „еще Львов обратно одождет“. — „Нет, нет. Некагда!“ — говорив в азості реаліст. Таке було з ним щодня.

Я попав на гадку, попросити у него мапу Азійської Росії. „Хочу подивити ся, куди російські війська перед Япо-нцями утітали“, — наму до него. Він, не підозрюючи нічого злого, приніс мапу, але зіставити її не хотів. Треба було добре приглянутися ся мапі та важній-ше собі запам'ятати. Головною ходою о се, щоби дістати ся до міста Харбіну, на границі Росії і Хін.

Утеча. — 2½ місячна подорож.

Одної ночі ми оставили наші ка-зарми і пустилися ся в далеку, неперву дорогу. Подорож тривала 2½ місяця, зани ми дістали ся до Пеніну.

Через Сибір мало що їхали, а цілу Манджурію і прокляту Монголію мусіли перейти пішки. Не дай, Боже, нікому такої дороги! Бувало два-три дні ходи, зани стрінеш шатра Монголів. Скін-чилась ся нещасна Монголія, прийшла границя хінська. Думали ми, що вона густише заселена. Та де там. Одна хо-дує гірша від другої. Одні від чоловіка утікають, а решта за нами, як за „по-медією“ летять та кричать: „Пучаю! пучаю!“ Тут перемучили ми 13 днів, доки не добили ся до їх місточка. В мі-сточку знова за нами кричать: „Пуча-вані пучаю!“

Величезні простори, пустині і тра-ви. На ліні дерев не побачили. Нераз помучені шукали ми в ночі місця, де би можна охоронити ся від вітру і тро-

хи відпочити. Але в ночі до китай-ського (хінського) села і не приступай. Нондїй Кінтасє держить 15 до 20 псів. Треба дуже потихо підкрадатися, щоби схити ся за їх будинками або за їх сіном-соломою.

Одного разу наже до мене товариш: „Не їдїм нічого до села, а почуймо тут, бо будемо мати з псами такий ілюп, як вчора“. — „Та добре“, наму. Зви-чайно за селом стрічали ми цвинтар. Тут надобили ми якісь нули землі. Най-шли місце, полягати спати. Але зим-ний вітер не давав спати. Знова темна ніч, їти не можна, бо чорт знає, де зайдеш. Я став та почав бігати, щоби розігріти ноги. Нараз увлет до яноїсь ями. Одною ногою увлет на дно, а дру-гою на якийсь черепок, чи що. Чую, смердить! Страху вже не відчувало-бо. Підношу руку. Верхня яма діста-ти не можу. Треба сьвітати. Довга ям. В однім нуді сидить Кінтасє в череп-ну з довгою лопаткою в руках. Вже свитало, як я виліз з ями. Догадавав ся, що се був хінський цвинтар.

Остаточо добили ся ми до міста Мукдену. Тут дождав ся я, чому то Ні-татї сидять в ямах незапоки. Мені оповідали, що Кінтатї копають одну велику яму і доперва тоді, як вже є 4 до 5 трунів, загортають.

В Мукдені здабли ми вже Евро-пейців. Були се Німці. Вони переправи-ли нас в чисте білі і виправили нас в до-рогу до Пеніна.

З Мукдену до Пеніна їхали ми зе-лізницею два дні.

Я думав, що з Пеніну буду міг ді-стати ся назад до Австрії — через Пер-сію і Туреччину. Тепер показало ся, що се не можливо. Ще кілька місяців, тому назва багато повернуло ою до-рогою до Австрії і Німеччини, але те-пер Москалі і Англіїці обсадили гра-ницю Персії.

З Ураїччє не стрітє я тут нікого, лише самих Німців.

Що вдова дієть ся, не можу тобі нічого сказати. Та на певно можна здо-гадувати ся, що наша околиця засе-лена трупами і могилами. Тепер знова біда в наших околицях. Москалі, уступаючи, забирають хлопів і жінок зі собою. Чимало в бачив їх і в Сибірі. Сидять по стаціях. Дали їм старі ва-гоки. Вони там родять ся, ниніть і у-мирають. Нудна їм нічим страшна.

Не дєсть ся всего того описати.

З наших рідних сторін застанемо відан лише гроби і могили. Від родини не мав я доск надобної їсти.

Що робить Іван? може поїхав до Австрії? — З потягу побачо наших лю-дей було прихалло і пішло на війну. В неволі бачив ся я з Галинцями, Шарком, Мельніковським — вони зі-стали змучувати в Києві. Видів також Антопа Настушенка. Маг нору пороби-вану — ходив на кулі. Опинився моїм, що вийти моего брата Дмитра убитого. Здорова всіх знакомих. Здоровало і цілую Вєтє сердечнї.

Ваш Томко.
THOMAS KOZIL,
K. O. S. FELDWEBEL,
Austrian Captain
PEKING
CHINA

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper
Published three times a week: Tuesday, Thursday and
Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand
Street, Jersey City, N. J.
Established 1923.
JOSEPH STEWICK, editor
Jersey City, N. J.
ANDREW SAWKA, manager
Jersey City, N. J.
Entered as second-class matter March 30, 1911, at the
Post Office at Jersey City, N. J., under Act of
March 3, 1879.
Subscription:
United States: \$2.00 per year
\$1.00 per 6 months
\$0.75 per 3 months
Jersey City, Canada and
other foreign countries:
\$3.00 per year
\$1.50 per 6 months
\$1.00 per 3 months
Single copy 5 cents.
Підписки:
В Україні: \$2.00 на рік
\$1.00 на 6 місяців
\$0.75 на 3 місяці
В Канаді і інших країнах:
\$3.00 на рік
\$1.50 на 6 місяців
\$1.00 на 3 місяці
Одноразовий ч. 5 центів.
За кожну зміну адрес платити 5 центів.
Адрес: "SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Всі листи, листівки і чеків треба направляти на адресу
"Свободи".
При відсиланні членських надіслати дописувачів, пошти
не вимагає.
Часовий телефон 498 Jersey City.

Американська асоціація українців
AMERICAN ASSOCIATION OF UKRAINIANS
83 Grand Street, Jersey City, N. J.
За всі оголошення пошуків в "Свободі" редакція
не відповідає. — Рукописи не зворотні.

ДОКУМЕНТ КАНАДСЬКОГО РУБЕЖА.

Петроградська газета, "Рідний" з дня 30-го листопада 1915-го року помістила статтю п. з. "О Дудкевичі", яку опісля перекрутила друга московська газета "Ніжньоска Мисль".
З уваги, що ця стаття дуже цікава для галицьких українців, ми з дозволу редакції "Ніжньоскої Мислі" публикуємо цю статтю, поданою їй ніби не українським, а по-московськи. Наші читачі будуть мати змогу не лише самі прочитати, але також дізнатися про події в Америці, але й капаки, котрі хотіли вибити на Росію, але не вийшло, але вони скоро повертуться, як побачать правду в чолі, яку називають своєю, хотіли самі не знати, чому. Цікаво для них буде дізнатися про рубіжність Дудкевича не тому, що то рубіжність, а по Дудкевичу його доводило, бажало, щоб не було нічого на Росію, але тому, що він робив пакути з цими грошима, а не виходило, а на конто грошів московської, вивезених до Росії. Згадували він їх, ніби до "обидної Росії", а так само і голодувати, а рубіжність гатити в свою особисту кишеню.
Та стаття "Рідний" по українськи звучить:

ПРО ДУДИКЕВИЧА.

Господин Дудкевич, котрий є представителем галицького "Народного Савета", пробував тепер, разом з тисячами галицьких втікачів, в Ростові над Доном (де недавно помер О. Гелен — Ред.). Господин Дудкевич живе життям, що на вигляд не але. Він — призначений голова Галичан, що прибули разом з ним до Росії, і переговори з ним ведуть, як наче з лям пануючим князем, дорогою дипломатично.

Нема тож, аби йому сказали:

— Ей, Дудкевич, ви дістали 100,000 рублів на купно ліжок, для галицьких втікачів! Деж, потентніший, ті ліжка!?

Або, щоби йому сказали:

— Послушайте, господин Дудкевич, ви дістали 60,000 рублів на місяць на утримання втікачів Галичан. Чому ж то, чорта, ваші втікачі ходять по Ростові голі, боє і протягають руку за душником (шкіркою) хліба?

Такого поведінки з Дудкевичем нема. А коли показалося, що вестати нема аж постелі, ані обиву, ані одія, ані хліба у пробуваннях під крильцем г. Дудкевича, вислали до г. Дудкевича дипломатичного урядника г. Олферова.

— Для дипломатичних переговорів.

Сті переговори скінчилися тим, що урядник дивав, обтягивши свою торбинку звитом г. Дудкевича про заходи, які він предбавляв до прийняття, щоби полегшити положення втікачів, а Дудкевич остане як при своїм бюджеті і тверді переконанні, що його облігації не дітнуться на тіж в Росії і, то що за них ще можна дістати багато проценту.

А втікачі, як до видно з допису, надрукованого паном Марією Ачановою в "Рідний", осталися як такий при своїм: То є, без волюго.

І як перше валюють са на голіх дошках та живуть як жебраком.

Неодні втікачі зарплати не було б. Трудно. На се треба би лише перенести суми, які ми місяці виділяли до розпорядчості г. Дудкевича, — в руки земського союзу.

Але г. Дудкевич ніби на се не може згодитися.

Яко москвофіл, він радо приймає від Москви підмоги. Але він відраджує, як і ворожо озиратися на се, бо, як він бачить заходити про се, що би москвофіли гроші шили до розпорядчості москвофілів громадських організацій.

Він сам хоче журити ся, коптом російської каси, своїми земляками. І всякого рода предложенія, які робили йому зворотним положенням Галичан російськи організації, він гордо відхиляв.

Окрім — розуміється — це предложенія грошей до його безконтрольної розпорядчості.

Росія дуже владно г. Дудкевичеві за його москвофілість.

Більше не г. Дудкевич Росії незвичайно піддається сям перцюном, яке все показував для російських грошених знаків.

Але чому г. Дудкевич, котрий так радо приймає все, що "русьское", не хоче числитися з одним основною звадою "русьского" народа:

— Гроші люблять рахунок!

І чому він вважав себе управителем діставати ці місяця на утримання галицьких втікачів 60,000 рублів, але не вважав себе обов'язаним одіати, обуть та кормити голодних і холодних Галичан?

Впрямі, се не так дуже важко, чому г. Дудкевич вважав себе управителем поступати в такий спосіб. Далеко важніше є питання, чому г. Дудкевичеві се право признається?

Петроград.

По московськи та стаття звучить:

О ДУДИКЕВИЧЕ.

Господин Дудкевич, состоящий представителем галицкаго народного савета, имѣетъ сейчасъ пребываніе, вмѣстѣ съ тысячами галицкихъ бѣженцевъ, въ Ростовѣ-на-Дону. Господину Дудкевичу живется въ изгнаніи не плохо. Онъ — признанный глава галичанъ, прибывшихъ вмѣстѣ съ нимъ въ Россію, и переговоры съ нимъ ведутъ, какъ бы съ владѣтельными нѣмими княземъ, дипломатическимъ путемъ.

Нѣтъ тож, чтобы ему сказали:

— Эй, Дудкевичъ, вы получили 100,000 рублей на покупку кроватей для галицкихъ бѣженцевъ. Гдѣ-же, почтеннѣйшій, кровати?

Или, чтобы ему сказали:

— Послушайте, милостивый Дудкевичъ, вы получаете 60,000 р. въ мѣсяць на содержаніе бѣженцевъ-галичанъ. Почему-же, чертъ возьми, ваши бѣженцы ходятъ по Ростову голые и разутые и протягиваютъ руку за норовой хлѣба?

Такого обхожденія съ Дудкевичемъ нѣтъ. И когда обнаружилось, что ни кроватей, ни обиву, ни платья, ни хлѣба у прибывающихъ подъ крыльцомъ г. Дудкевича бѣженцевъ все-таки нѣтъ, къ г. Дудкевичу командировали дипломатическаго чиновника г. Олферова:

— Для дипломатическихъ переговоровъ.

Каковые кончились тѣмъ, что чиновникъ ухѣхалъ, обременивъ свой портфель документами г. Дудкевича о предпологаемыхъ имъ въ принятію мѣрахъ для улучшенія положенія бѣженцевъ, а Дудкевичъ остался при своемъ бюджетѣ и при твердой увѣренности, что облигаціи его еще не вышли въ тиражъ въ Россіи и что по нимъ много еще можно получить процентомъ.

Бѣженцы-же, какъ это явствуетъ изъ корреспонденціи, напечатанной г.ей Маріей Ачановою въ "Рѣвич", остались тоже при своемъ:

Т. е., безъ всего.

И попрережнему валюются на голыхъ доскахъ и пытаются подаяніемъ.

Горю бѣженцевъ помочь было бы не трудно. Для этого слѣдовало бы только перевести суммы, ежемѣсячно отпускаемыя въ распоряженіе г. Дудкевича, — въ распоряженіе земскаго союза.

Но г. Дудкевичъ никакъ на это не можетъ согласиться.

Какъ москвофилъ, онъ охотно принимаетъ отъ москвалей субсидіи. Но онъ моментально скрывается и врандѣбно озирается по сторонамъ, какъ только рѣчь заходитъ о томъ, чтобы москвофильскіе деньги поступали въ распоряженіе москвофильскихъ общественныхъ организацій.

Онъ самъ желаетъ пѣчься, на орѣдства русскій нации, о своихъ землякахъ. И всякаго рода предложенія, которыя дѣлали ему тронутыя положеніемъ галичанъ русскія организаціи, гордо отвергалъ ими.

Кромѣ, разумеется, предложенія денегъ въ безконтрольное его распоряженіе.

Россія очень благодарна г. Дудкевичу за его москвофильство.

Большее: Россія чрезвычайно польщена тѣмъ предположеніемъ, которое всегда оказывалъ г. Дудкевичъ российскимъ денежнымъ знакамъ.

Но почему г. Дудкевичъ, столь охотно принимающій все русское, не хо-

четъ считаться съ одними изъ основныхъ принциповъ русскаго народа: — Денежники считать себя! И почему они считают себя вправе получать естественнаго на содержаніе галицкихъ бѣженцевъ 60,000 рублей, но не считают себя обязанными одѣвать, обувать и кормить голодныхъ и холодныхъ галичанъ?

Впрочемъ, это не особенно важно, почему г. Дудкевичъ считаетъ себя вправе поступать такимъ образомъ. Гораздо важнее вопросъ, почему за г. Дудкевичемъ это право признается?

Влад. Азовъ.

Петроградъ.

ДО УГОРСЬКИХЪ РУСИНИ.

Просятъ нашего Владуину
Нашъ боронитъ "ирижину";
Тамъ він має "Америну"
І провадитъ політику.

Політику повну криву,
І маленьку і велику.
Масъ і гроші він від ліку.
Нашъ боронитъ "ирижину".

Угорський Русинъ Петръ Ахмій, П. Дж.

УКРАЇНСЬКА ДЕПУТАЦІЯ ПЕРЕД МАНІТОСЬКИМЪ УРАДОМЪ.

Канадійські українські газети доносять:

В четвер, дня 3. лютого с. р. була у манітоського правительства депутация українськихъ делегатівъ. Цілюю сѣ депутатівъ була, якъ звісно, справа двомовнихъ шкілъ в провинці Манітобі.

Делегация приняла премьеръ Норрисъ, министръ просвѣты Торнтонъ і двухъ другихъ министровъ. Посолъ гміельского округа Т. Д. Ферлей представилъ делегацию, а за нимъ слѣдовали бѣдні.

Першимъ бѣдникомъ бувъ П. Арсеичъ. Вінъ зазначивъ, що коли двомовності не допустить, то принципно не була сама система, але радше її застосованіе. Українці запрошено до Канади і вони радо вѣдуть се англійської мови, бо се їмъ конечно потрібне. Вийшовши зид гміету на волю, Українці полишили гадку утворенія відручної групи. Але обрання треба подати їмъ в природній, а не в штучній спосіб. Велику пристрасть віддасъ двомовна система, розуміється, за відносиво кваліфікованими учителями. Ті, що протипають сѣ двомовності, тоді, що приміромъ у Вініпегу діти обходять ся безъ сѣ системи. Однакъ такий примір не відповідний, бо діти в Вініпегу учать се англійської мови не лиш в школі, але також на улиці між дітьми. Система одної мови в школі оказала ся непрактичною в стептахъ. Вона була принципно, що тамъ побудовано велике число приватнихъ шкілъ, над котримъ уряд не має контролю.

А черезъ те потерпіла справа американського національного руху. З браку двомовності у Вініпегу багато чужинськихъ дітей пішли до приватної школи та уживають відручнихъ звичаївъ на Німців, Австрійців і Москвалів. На се нема ніякої ради, якъ лиш урядувати відповідно школу.

Ми маємо право задержати нашу мову і культуру? — говоривъ далше бѣдникъ: — але ми хочемо задержати їхъ під контролю держави. Ми пропонуємо сѣ урегулюванія народнихъ шкілъ на підставі двомовної системи".

В. Малекъ, учитель і Гімлі говоривъ другимъ. Вінъ сказавъ, що усунення двомовної системи було-бъ великимъ ударомъ для дітей в тихъ околизахъ, бо діти ще не годні би вчитися від англійськихъ учителей.

Відтакъ говоривъ Н. А. Григоричъ, фермеръ і Гіберт Плейнсъ, що в його окрузі є багато Українців і роблять великий поступъ, але усунення двомовності було-бъ великимъ ударомъ для нихъ. Вони вѣдуть, що не треба буде відхилятися в тій справі до федерального правительства.

І Петрушевичъ (редакторъ "Кан. Русинівъ") зазначивъ, що домагання Українцівъ є подані в петиції. Вінъ повторивъ заклики, які подає оппозиція і сказавъ, що лишъ дві або три народности користують сѣ двомовності, значить, інші народности сего домагати не будуть. Цілюю двомовності не є задержати на заведінні українську мову. Українці хотять задержати природне право рідної мови лишъ для інструкції дітей. Далше зазначивъ бѣдникъ, що министръ просвѣты в своїй бѣсіді в парламенті говоривъ про Австрійців; про Українців не згадувавъ, а Українці не є Австрійцями. На се відповівъ министръ просвѣты, що факти до своєї бѣсіді перебравъ зі ст-

тисниці з 1914 року і говоривъ про Австрійців, тожъ, якъ подано в урядовій статистиці.

Преміеръ Норрисъ, відповідаючи делегатамъ, заявивъ, що ніхилие питанне є великої ваги і вінъ потребує всіхъ можливихъ інформацій. Вінъ симпатизує з заявами бѣдниківъ делегатівъ, але в багатьохъ точкахъ не можливо йому згодитися. Одно, що вінъ ризикне, се є, що і делегация згадувала, що справу повинні сѣ в користь цілої провинції. Петиція Українцівъ згадує про неволю, але не згадує, що сприйнято сѣ неволю, ані не згадує, що сѣ неволю означає, тому вінъ про се говорить не буде. Справа утворенія української катедри в університеті залежить від заряду університету.

Українці запрошені в Канаду і дістали права рини з прочими народами. Манітоба не хоче привидити котрись націю, а хоче трактувати всіхъ однаково і коли дають однимъ, то треба пам'ятати і за другихъ. Українці уживають, що для уряду найкраще дати Українцямъ тісамъ привилеї і інституції, якими наділені всі прочі.

Одинъ з бѣдниківъ делегатації заявивъ, що двомовна система була надиктована для політичнихъ цілей. Чия делегация жадає, щоби двомовна система далше служила такімъ цілямъ? І тут мову, панове, скажуть — говоривъ преміеръ — що се не сѣмь бути рішуче територію правительства уживати департаменту просвѣты для політичнихъ цілей. Воно не буде більше політичною машиною. Гроші, які видають ся на просвѣту, мають ужити ся на користь молодіжці кождої народности цілої провинції.

Колі теперішнє правительство обняло урядъ, заважає, що в шкільній системі є щось хибного. Министръ просвѣты просидівъ урядъ справу і діставъ інформації, головню від шкільнихъ інспекторівъ. Вислідъ з додокладу справивъ представлено передъ урядомъ для користі всіхъ народностей. Висносокъ вивардіє не має рекомендації, але і не можливо задержати старий ладъ з огляду на велике число другихъ ріжнихъ народностей. Вінъ, панове, представляє лишъ одну націю, після важкої гадки, другі жай умішувати се самі за себе. Вінъ застерігає урядъ, щоби вінъ не поставивъ другі народи на тісамъ становищі, що і васъ, або щоби зробивъ те, що треба. Розв'язка питання мусить бути узгоджена на тімъ, що найкраще відповідає інтересамъ всіхъ народностей".

Далше зазначивъ преміеръ, що деякі жадання не можливі до спонівати, чия вінъ не має обговорити, а шкільний законъ в Манітобі дуже такий, щоби полегшити приписаніе ділого мішанного населення Манітобі. Який вінъ се крок не бувъ, то не буде вінъ нириморний з упередженіємъ до Українцівъ. Все, що хотівъ урядъ осягнути, се євнудіане Українцівъ такъ, якъ і всіхъ прочихъ народностей провинції.

"Америка" якъ не сварила сѣ, то цілкомъ не цінава, бо другий сѣ старорусскихъ газетъ і чий, якъ вже давно бувавъ у "Свободі" і всі читачі "Америки" їхъ оне знають.

(Із сѣмъ Владіки).

Ваші члени незасіли
Менюші писи.
Вступавъ на землю
Вѣснъ англъ мови.
Се день поведінки!
В масову гониму
Вступавъ, небесъ свиту,
У нашу країну
Ті, сорочі, раді!

Кто сонце і зорі
На землі протворі
Проводить прелюдо, з
3 тин почин і на.
Ті, Оце, порядки.
В котрій не зрадиш.
Ті, урби, на прогладі,
До діти сорочили
Будъ слава синамъ!

Василь Штрат.

КИШЕНКОВИЙ КАЛЕНДАРІК НА РІК 1916

много надруку в КИТАРИНІ "СВОБОДА". — При замовленні в білосе число сѣ календариківъ дасть значний зискъ. Адресо:

"СВОВОДА"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

В. Дядів.

Plan to Liberate Ukraine. GERMANS ORGANIZE IN INTEREST OF GREAT RUSSIAN DISTRICT.

Under the name, "FREE UKRAINE, UNION OF GERMAN PROMOTERS OF THE UKRAINIAN MOVEMENT FOR FREEDOM," a society has been organized in Berlin and Munich to educate the German people regarding the importance of Ukraine, the greater part of which is under Russian rule. The first public meeting of the society in Berlin is reported, in part as follows in the North German Gazette of Dec. 14, 1915.

"General Baron K. von Gersdorff, the Chairman, drew attention to the importance of the Ukraine, a territory containing some 30,000,000 souls. How little is known about it! The strict policy of repression and isolation enforced by the Russians, who let no information either in or out, has certainly been successful. Sometimes even born Russians knew nothing about the Ukraine and the conditions there. Germany, too, had troubled herself far too little about the problems of the peoples of the East. This must be completely changed.

"The union, 'FREE UKRAINE,' will take care that when the flags of the Central Powers are carried further east the German people will be better posted regarding Ukraine. It is not our task, said General von Gersdorff, to take a hand in the actual course of events. We simply want to make Central Europe understand that a great people of Indo-Germanic origin is looking for freedom from the barbarian semi-civilization of the Muscovites and wishes a union with Central Europe, the guardian of civilization and culture.

"Dr. Eugen Lewitsky, a member of the Austrian Reichsrat and a born Ukrainian, sketched the life and customs of his fellow-natives of the Ukraine."

(From the N. Y. Times, Jan. 15, 1916)

ОСТІНЕ ЛІСТЕ.

(З двомовної).
Тажа, сумна ость. Показав, ліжце листе, спавъ з дівчи і легко спускає ся на землю, немая б його ся сѣмъ охотнихъ холити міними смерті.

Куди пішли, куди листе, прогнано з рідного гміету? Скажи, куди?

З дівчата втрим обриване, на якімъ я розпавъ ся, лежу на його крилахъ з долина в горі, з густого лісу в широке, песте поле, на самітнімъ степу, на каміній дорозі, лежу з краю в край, немая той туманній, сѣмъ мене жале, що все на світлі краяхъ, жене мене, якъ твердий дівчаний лист, але пучокъ вайсковий розі.

І тихо, тихо листе паде, тавить се до землі, незалежно притисну до сѣмъ чужимъ білимъ обшивкомъ лі, пологого прибіє дога жене, листе бунтує у толахъ гміету при огни тумани се до світлі зблукъ, бунтує гріти ся надією, що заспають сонце, загріє і розпечить сѣмъ і діт... А ж? Чого-жъ мене надієти се? В моєму серці теперъ ухвалю, хоч не змич нема, — а те-жъ той бунт, якъ пучокъ ступий міглі. Ах, бо ж, те дуже личи, бо не мілаю ся сонця; воно мене жене не застане, білий снігъ мене прикриве в третій гміетній землі.

Наставъ зимно: Перший снігъ паде, а мені жале, такъ давно зимно, бо перше снігъ минавъ, а літа в мене навіть не було. — Ой, те, що минавъ, мене не вертає. Ой! те мені дивило ся, — се зимне листе, — а й воно теперъ уже до чорної землі спавъ, — спавъ такъ тихо, такъ немая, щоби мене і сну не збудили, бо знає, що в сні боді не чує, — воно не знає, пан, ліжце листе паде, — мене жале не збудить.

Зора Гердіві.

Вашъ Редакторъ. Авторский сѣмъ листъ з дописомъ є одушевлено Україною Хорватомъ, що переказавъ на українськомъ мові "Міст Гітцанъ" та "Лісові" і т. д. Але редакція багато писала про васъ з користаю прости.

ПІДАРИЧКИ, ПОВІТ ПЕРЕМИШЛЯНИ.

Хоч походить з повисше згаданого села і хто кріхитку співуєвазъ з нещастемъ нашихъ ріднихъ, котрі потерпіли величезні втрати матеріальні або зістали знищені цілкомі в часі російського наїзду, повинні явитися в неділю, дня 27-го лютого с. р., о год. 3. попол. в галілі під ч. 28 Е. 7-ма улицы. Но Йорк. в справі помочи бущимъ сусідамъ в старімъ краю.

В. Дядів.

Телефон: 2224 Orchard

КОЖИ ПОСИЛАТЕ ГРОШІ СВОІМ РОДИНАМ ДО РІДНОГО КРАЮ, ТО ПОСИЛАЙТЕ ТІ ЛИШЕ

через

"Американо-Українське Бюро"

ЗАІНТЕРЕСОВАНО ПІСЛЯ ПРАВА СТЕВУ НАШ ПОР.

З ПРИЧИНИ ВЕЛИКОЇ І ЧАСТОЇ ЗМІНИ ЦІНИ ГРОШІЙ, ПОСИЛАТЕ ГРОШІ В ОКРУГЛИХ СУМАХ В ДОЛЯХ, А БЮРО ВИШЛЕ ІХ, ЧАСЯЧИ ПО НАЙВИЩИМ КУРСІ.

ГРОШІ ПОСИЛАТЕ МОНО-ОДЕРМАМИ АБО В РЕДІСТРОВНИХ ЛИСТАХ НА АДРЕСУ:

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc.,
520 E. 6th St.
New York, N. Y.

